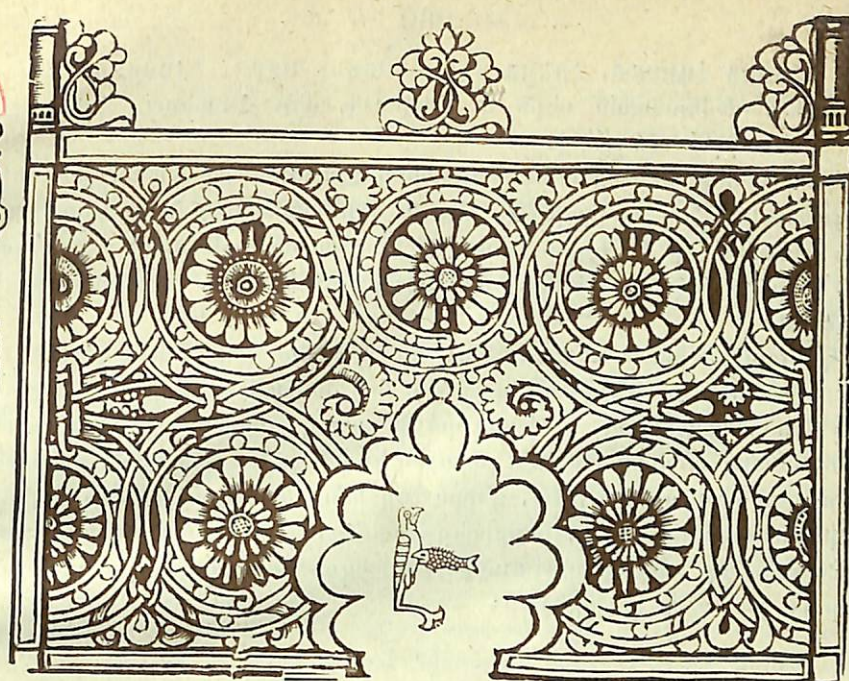
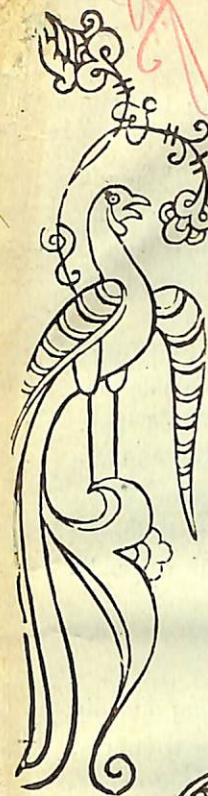

Խմբ. — Հազարհինգհարիւրամեայ Յոբելեան Ստուածաշունչի Հայերէն թարգմանութեան (Բանաստեղծութիւն ի Բարիկ)	289
Թորոսեան Հ. Յ. — Հայ Ոսկեդարը և Ստուածաշունչի թարգմանութիւնը	293
Հազունի Հ. Վ. — Ստուածաշունչն ու Հայաստան (Բանաստեղծութիւն ի Միլան)	316
Ք. Հ. Արամատ. — Նմոյշ մը Յովհաննու Աւետարանին Հայ թարգմանութեան բնագրէն ունեցած տարբերութեան	335
Յովհաննէսեան Հ. Վ. — Եւսեբիոսի Եմեսացոյ եպիսկոպոսի «Մեկնութիւն Արարածոց»	345
Ազգեր Հ. Յովհան. — Ակնարկ մը Ս. Գրոց Հայկական թարգմանութեան վրայ	353
Սրապեան Տորք. Ա. — Գիրք (քերթում)	385
Ճանաչեան Հ. Մկրտչ. — Գրիգորիոս Արարունայ «Մեկնութիւն Ընթերցումոց»ը	388
Հազունի Հ. Վ. — Ս. Գրոց ընտրեալ գոյն գրչագիրք Ս. Ղազարու մէջ	402
Յովհաննէսեան Հ. Վ. — Իմաստութիւն (քերթ.)	411
Հ. Ե. Փ. — Եւսեբիոս Եմեսացոյն Մեկնութիւնները աղբիւր Պրոկոպիոսի մեկնութեանց (հայերէն ամփոփում Ուս. Ա. Նաւոլիի իս. յօդուածին)	412
Zanolli Prof. Almo. — Nuove identificaciones nel Commentario di Procopio per mezzo del «Pseudo-Cirillon»	413
Ֆերահեան Հ. Ս. — Ս. Գրոց Հայկ. թարգմանութեան սխալներուն և առաւելութեանց նմոյշ մը	419
Իսահակեան Աւետիս. — Ըստ Թալմուտի (մարդոշու ստեղծութիւն) . (քերթում)	424
Յովհաննէսեան Հ. Վ. — Այլակերպութիւն (քերթ.)	425
Հ. Ե. Փ. (Տր.) — Յիշատակարանը Գրչագրաց Ս. Գրոց (Ա-ԺԺ)	429
Փէլիկեան Հ. Ե. — Ստուածաշունչի Երկրորդ թարգմանութեան Հազարհինգհարիւրամեակը	445
Խմբ. — Ստուածաշունչի 1500ամեայ Յոբելեանը Վենետիկոյ մէջ (նկարագիր հանդէսներու և բանաստեղծութիւններ)	453
Եղ. Բարսեղ Զ. — Երկհարիւրամեակ տպագրութեան Միսիթար Աբբաճոր Ստուածաշունչին (1735-1935)	461
Խմբ. — Ամփոփումն յօդուածներու (ֆրանսերէն)	465

Réd. — La fête jubilaire du 1500ème anniversaire de la Version de la Bible en Arménien	289
Torossian P. J. — Le Siècle d'or et la version de la Bible (en arm.)	293
Hatsouni P. V. — La Bible et l'Arménie	316
K. P. Athanase. — Spécimens de variantes de l'Ev. selon St. Jean (version arm.) avec le texte grec.	335
Hovhannessian P. V. — Le Commentaire d'Eusèbe d'Emèse (in Genesim).	344
Aucher P. J. — Une aperçue sur la version Arménienne de la Bible	353
Sirabian Doct. A. — La Lettre (poésie).	385
Djanachian P. M. — Le Commentaire des leçons (liturgiques) de Grégoire Archarouni	388
Hatsouni P. V. — Les meilleurs manuscrits de la Bible dans la bibliothèque de St. Lazare à Venise	402
Hovhannessian P. V. — La Sagesse (poésie)	411
P. E. P. — Les Commentaires d'Eusèbe d'Emèse sources des Commentaires de Procope (résumé de l'art. du Prof. A. Z. en Arm.)	412
Zanolli Prof. Almo. — Nouvelles identifications dans le Commentaire de Procope par le «Pseudo-Cyrillon»	413
Férachian P. E. — Spécimen des défauts et des perfections de la version arménienne de la Bible	419
Isahakian Avédis. — (La création de l'homme) Selon le Talmud (poésie)	424
Hovhannessian P. V. — La Transfiguration (poésie)	425
P. E. P. — Les mémoires des manuscrits de la Bible (I-XIX)	429
Pétchikian P. E. — 1500ème anniv. de la version de la Bible en Arménien	445
Réd. — Les fêtes jubilaires de 1500ème anniversaire de la version de la Bible (en Arm.) à Venise (description et discours)	453
Fr. Basile Tch. — Le IIe centenaire de l'Édition de la Bible (Arm.) par le Ven. Abbé Mékhithar (1735-1935).	461
Réd. — Résumé des articles	465

ԱԶՍԱՐՀԻՆԳՀԱՐԻՒՐԱՄԵՍ ՅՈԲԵԼԵԱՆ

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԻ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ

ԱՇՈՒՆՉ Գրքի Հայերէն թարգմանութիւնը՝ ամէն Հայու խոստովանութեամբ եւ ամենախորին համոզումով՝ ազգային ամէնէն հոյակապ կերտումն է, մեր ցեղային մեծագոյն յաղթանակը, քանի որ անով թափանցեց եւ հայուն էութեան հետ զանգուեցաւ՝ ըստ Եղիշէի՝ Լուսաւորչի լոյս հաւատքը. անով ունեցաւ Հայ Ազգը իր Գիրն ու Գրականութիւնն Ոսկեղէն, միակ եւ գերագոյն ազգակ իր գոյութեան փրկութեան՝ ժամանակին եւ տարերաց եւ ազգերու ճակատագրական ոգորումներուն դէմ. հոսակ անով բացուեցան լուսահետ ուղիները մեր քաղաքակրթական բոլոր յառաջադաշտներուն՝ միշտ նորանոր նուաճումներով:

Մերօրայի եւ Սահակի հիմնական եւ խնկելի նպատակը՝ Հայ Ազգին տալ Կրօնքի գերագոյն Մատենան իբր աղբիւր երկնային լոյսի եւ ջերմութեան՝ իսկապէս բանալին եղաւ խորհրդաւոր գաղտնիքին որ գործեց հրաշքը մեր ցեղը կորուստէ փրկելու եւ զանկա մշտնջենաւորելու սեփական Մշակոյթով ու քաղաքակրթութեամբ:

Կրօնքի յաղթանակ մը ահա որ մեր ազգային գոյութեան եւ Մշակոյթին հիմքերը կը դնէ. Հայ Եկեղեցւոյ սրբազան Հովիւներ՝ որ խանդավառած Թագաւորն ու Ժողովուրդը միահամուռ, գերագոյն ճիգերով՝ երկնային եւ երկրաւոր անկապտելի զոյգ Ժառանգութիւններ կը կտակեն մեզի, որպէս զի Ալիշանեան ուղերձ-պատգամին համաձայն

ԲԱԶՄՄԱՎԷՊ - ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ-ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1935

ՀԱՅՈՑ ՀԱՒԱՏՔ, ՀԱՅՈՑ ՏՈՒՆ-ԿԱՅՅԵՆ ՈՁԱՏ, ՀԱՍՏԱՏՈՒՆՆԵՐ

Ասկից անհա մեր անվերապահ սէրն եւ փարումը մեր Հայրերու Հաւատքին եւ Հայ Գրին՝ արիւնի եւ մահուան գնով:

Եւ իսկապէս մեր լուսամիտ եւ հանճարեղ Հայրերու գործն այնքան մեծ է՝ որքան նոր արարչութիւնը Հայ աշխարհին, որքան մեր անհատական եւ ցեղային դարաւոր գոյութիւնը հանդերձ իր հոգեկան, մտաւոր եւ քաղաքակրթական բոլոր արդիւնաբերութեամբ, ամբողջ հարստութեամբ, մեր դիւցազնութեամբ, մեր յաղթանակներով եւ մեր փառքերով:

Գիտական այսքան նուիրականութեան՝ որ իր համակ գոյութիւնը կ'արժէ, Հայ Ազգը խոնարհած Սահակի եւ Մեսրոպի պաշտելի հոգիներուն դիմաց եւ անոնց տուած աստուածային ժառանգութեան, նուիրագործեց ամբողջ տարի մը Անոնց եւ անոնց Գործին, օրհնեց անոնց անունը ամէնէն սիրային եւ անոյշ նուագներով, դրուատեց անոնց հանճարն ու ստեղծագործութիւնը, վերլուծեց հոն՝ արուեստ, շնորհ, վերելք ու թռիչք գեղեցիկ պարունակներուն մէջ, ներբողեց բուսմտակ հմայքն ու սրբութիւնը Ոսկեղէն ժառանգութեան, որ արդար պարծանքն է եւ հզօր նեցուկը մեր յաղթական արշաւին դէպ ի նոր ու լուսաւոր հորիզոններ:

Եւ իսկապէս, խորհրդաւոր օր մը, Միսիմարայ ձեռակերտին մէջ, Միսիմարայ զաւակներն ամփոփուած սրբազան ակումբի մէջ, ողջունեցին վերահաս դարադարձը Աստուածաշունչի Հայերէն Թարգմանութեան՝ վերանորոգ, սրբագիր ու կատարելագործուած:

Պատմական հսկայ գործին շուրջ հեմարանական բանաստեղծութիւն մը որքան ընդարձակ եւ բազմակողմանի, չէր կարող սպառել այդ բովը Հայ լեզուի, Հայ իմացականութեան, ըմբռնումներուն եւ անոր տաղանդին բոլոր հարստութեանց: Բայց եւ այնպէս մեր առջեւ կը բացուէր մեր Ոսկի Դարուն 1500ամեայ Յոբելեանին Ոսկեղէն դուռը, եւ մենք կը մտնէինք հոն երկիւղած պաշտամունքով եւ խանդավառ հոգով, ու կը կրկնէինք մեր Ուխտը փարելու Հայ Գրին եւ Աստուածային Գրքին, ապրեցնելու եւ յաւերժացնելու զայն, որպէս զի ապրի եւ յաւերժանայ անով Հայրութիւնն ամբողջ:

1933 Նոյեմբերի 13-ն էր այդ օրը, բացումը Միսիմարեան Կահառի տարեկան շրջանին, եւ այս անգամ նուիրական տարւոյ մը խորհրդաւոր սկզբնաւորութիւնը:

Առաջին ողջոյնն էր այդ օտար երկրի մը տակ, առաջին պաշտամունքը անոնց եւ այն սրբարանին՝ ուր երկու դար առաջ Լուսանորոգն երկնեց ու լոյս աշխարհ բերաւ վերստին Ոսկեղէն Դարը Սահակի, Մեսրոպի ու համօրէն Թարգմանչաց բազմահոյլ Կահառին, ուր Միսիմարայ Ուխտաւոր զաւակները, մեր սեւ ու սգաւոր դարերու միժարէն ու աւերածէն սրբած ու նորացուցած մեր Ոսկեղէն բարբառով Աստուածաշունչ մատենանը վերակենդանացուցին իր նախկին հմայքով, ու հաճանքեցուցին զայն լուսաշող՝ ամբողջ Հայրութեան:

Առաջին աղջոյնն էր այդ՝ նաեւ նուիրական գործի մը երկհարիւրամեակին՝ 1735-1935, որ զարմանալիօրէն կը զուգադիպէր մեծ հազարիկնգհարիւրամեակին, այսինքն Լուսանորոգն Միսիմարայ Աստուածաշունչի շքեղ տպագրութիւնը՝ Ս. Սահակի-Մեսրոպի Աստուածաշունչին հայացումին հետ. Լոյսի Դարն եւ իր յարութիւնը, Լոյսի Հայրերն եւ Լուսանորոգը որ կը զուգադիպին հեռաւոր դարերու անջրպետներու մէջ, միացած անբաժանելիօրէն հայ սրտերուն եւ հայ հոգիներուն մէջ:

Վտարանդի եւ վայրավատին Հայրութիւնը, հակառակ իր տուայտանքներուն եւ գոյութեան պայքարին՝ այնքան խոր հաւատք ու պաշտամունք ունի իր Գրին ու Հայ Ս. Գրքին, որ դարադարձին ի լուր՝ ըլլայ մամուլի կոչով, ըլլայ Լէքսիկոնի հրաւերով:

տիեզերական խանդավառ ցոյցերով մասնակցեցաւ մեծ տօնախմբութեան: Աշխարհիս չորս ծագերուն ամէնէն անծանօթ անկիւնն իսկ Հայր նուիրագործեց Հայ սրբագործուած տառերը Աստուածաշունչով եւ անոր մէջ. հոգեզմայլ տեսիլքով մը անգամ մ'ալ համախումբ դիմեց Մեսրոպի ոտքը ու համբոյրով ընդունեցաւ անոր ձեռքէն գերագոյն պարգեւը, ու անով գրեց իր անունը անջնջելի՝ Կենաց Գրքին մէջ:

Տարի մ'ամբողջ Հայ Մամուլը դարձաւ՝ արձանագրելու տիեզերական մեր հանդիսին դրուագները: Հայ մշակոյթի այս աստուածային տօնին Սիրոյ Զոհը հենց երեցաւ ի գոհութիւն Երկնքին՝ Հայ Գրի անգուգական պարգեւին համար: Եթովպիոյ ներկայ արիւնալից անապատներէն մինչեւ Ասիոյ եւ Ամերիկայի խորերը խնկուեցան պաշտելի անունները Սահակի, Մեսրոպի, Վռամշապուհի եւ համօրէն Թարգմանչաց լուսերամին:

Քրիստոնէայ քաղաքակիրթ աշխարհն ամբողջ՝ զարմացումով հանդիսատես համագապին անգուգական տօնին, ինքն ալ հոգւով մեզի մամուլից, ինք ալ գիտակից մեր հոյակապ ու ոսկեղէն փառքերուն, յետ անախսանձ դրուագելու Հայերէն Աստուածաշունչի հակառակ «Թագուհի Թարգմանութեան» դրուատիքը, պիտի արձանագրէ իր Ոսկեմատենաներուն մէջ՝ ի յաւերժական յիշատակ՝ մեր Հաւատքն ու մեր պաշտամունքը Հայ Գրին ու Հայ Ս. Գրքին, պիտի արձանագրէ մեր սէրն եւ յուզումը որ թրծուցին իր ոստաններու մեծափառ տաճարներուն մէջ, Փարիզի Պանթէոնէն մինչեւ Վիեննայի Ս. Ստեփանոսը, մինչեւ Տոմերու ոսկեծեղուն Ս. Մարկոսը:

Նուիրական տարին կը խոնարհի, Յոբելեանական հանդէսները կը փակուին, վերջինը ինչպէս առաջինը Ս. Ղազարի վերապահուած է, ու հանդէսը կը փոխադրուի աստուածային Աւետարանագրին սուրբ նշխարներուն վրայ որոնք իրենց շիրմին մէջ կը խայտան ի լուր իրենց իսկ արձանագրած աստուածաշունչ պատգամներուն՝ որոնց Հայ հանճարը ոսկեղէն շունչ եւ հանդերձ է զգեցուցած:

Վերջին անգամ մ'ալ կը հիւսուի ներբողը Հայ Գրին, Հայ սրբագիծ մատենաներուն, Հայկական արուեստին ու մեր Մշակոյթի սրբութեանց, ու կ'իջնէ վարագոյրը:

Մեր երջանիկ Նախնեաց հետ՝ քաղցր ու սիրելի է մեզի անգամ մ'ալ կրկնել հոս, մանաւանդ Հայ Գրի եւ Հայ Մշակոյթի տաճարներու Դարադարձի յոբելեանական տօներու ծիրանեփառ վերջալոյսին:

ՄԱՏՆԵՐՍ ԵՐԹԱՅ ԴԱՌՆԱՅ Ի ՀՈՂ — ԳԻՐԸՍ ՄԵՆԱՅ ՅԻՇԱՏԱԿՈՂ:

Տարուան մը գրաւոր յիշատակներուն յեղյեղումէն վերջ հաւ «Բազմավէպ»ի ներկայ միացեալ թիւն ալ ամփոփ Յուշարձան եւ սիրալիր նուէր մեր անմահ Թարգմանիչներուն, ուր կայ անոնց անուան օրհներգն ու պաշտօնը, անոնց գործին վերլուծումն իր բազմապիսի չքնաղ ծիրքերուն մէջ, անոնց ներշնչած գեղեցիկ արուեստը՝ գծի, երանգի եւ շարադրութեան գեղեցկահաշակ եղանակաւորումով եւ անոնց հաւատքն ու հառաչը, իղծերն ու յիշատակարանները կտակէ մ'աւելի սրբազան:

Երբ մենք ալ չուենք անոնց համբէն՝ որ մեզի Գիր եւ իմաստութիւն աւանդեցին, մեր հողացումէն վերջն ալ, դարեր ու դարեր թող ապրի մեր սրտին ու հոգւոյն անմահութեան տենչանքին չափ խոր եւ ուժգին՝ այս մեր հառաչը կարօտագին, այս մեր կտակը անցողի, այս մեր Յուշարձանը նուիրական:

Ու մեր գրաւոր կտակը մեր վաղընան սերունդին յիշատակող, թող ըլլայ պաշտամունքը Հայ Գրին, սէրը Հայ լեզուին, փարձմը Հայ Ոսկեմատենանին՝ ուր կ'ապրի թաքուն մեր Հայրերուն Հաւատքն ու հոգին՝ Հայ Գրին ու Հայ լեզուն աստուածօրէն հովանաւորող եւ անոնց յաւերժական կենդանութիւնն երաշխաւորող:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հայկական Գրչագիրք

Մատենադարան Ս. Ղազարու

Ս. ՄԱՏԹԷՈՍ ԱՒԵՏԱՐԱՆԻԶ

1. — Աւետարան Մլքէ թագուհւոյ. Թ. 1144, ամ գրչութեան 902

St. MATTHIEU

Tétraévangile de la reine Melkié, N. 1144, an 902

Հ Ա Յ Ո Ս Կ Ե Դ Ա Ր Ը

Ե Ի

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆԶԻ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՆԶՊԻՍԻ՝ խանդավառութեամբ և յարգանքով է՝ որ հայ ազգն ամբողջ, հակառակ իր ճգնաժամին և տառապանքներուն, կը տօնէ տարւոյս հոգեւոր — զրական Հազարհինգհարիւրամեակը իր Ոսկեդարին և հայ թարգմանութեան Ս. Գրքին, գոնէ պահ մը մոռնալու համար իր ցաւերը՝ փառաւոր անցեալի մը յիշատակով։ Ս. Գրքին, յիշատակ մը փառքի և լոյսի, որ իրաւունք կու տայ իրեն՝ ո՛չ միայն ապրելու դարուս ամէնէն զարգացած և բարեկիրթ ազգերու կողքին, այլ և պարծելու թէ ինքն ալ ժամանակով եղած է հզօր, անկախ և բարգաւաճ ժողովուրդ մը, երբ տակաւին ասոնք բարբարոս ազգեր էին, — ժողովուրդ մը՝ որուն անունը քանդակուած է սեպագիր արձանագրութեանց վրայ, աշխարհահռչակ պատմագիրներու՝ Հերոդոտոսի, Քսենոփոնի, Տակիտոսի գրութեանց մէջ, և մանաւանդ գերագոյն մատենին՝ Ս. Գրքին էջերուն վրայ։ Եւ իրաւացի, ամէն զարմանքէ վեր է՝ հայուն այդ երկաթէ կամքը, որով ապրեր է և կ'ուզէ ապրիլ, դարերու անընդհատ հոսանքէն մղուած, մաքառելով իր գոյութեան սպառնացող փոթորիկներուն դէմ, կուրծք տալով այն բոլոր վայրագ հարուածներուն, աղէտներուն, աւերածներուն և անցնելով արեան ճապաղիքներու մէջէն, որոնք պիտի կըրնային անճիտել՝ բնաջինջ ընել ո՛ր և է ազգ և ժողովուրդ՝ բաց ի հայէն, որ այսօր ո՛չ միայն կայ և կ'ապրի, այլ և կը մրցի շատ ցեղերու հետ՝ իր զրականութեամբ, իր արուեստներով, առուստերով և նոյն իսկ

փոքրիկ պետութիւն մ'ունի, ափ մը իր հայրենի հողէն, գերմարդկային ճիգեր թափելով մեծագունին և լաւագունին ձգտելու, և երազելով անցեալ փառքին ու մեծութեան բեկորներուն վրայ փայլուն ապագայ մը կերտել իրեն։ Եւ ո՛րն է հայուն այդ մեծ ու փառաւոր անցեալը, եթէ ո՛չ իր քաղաքական պատմութիւնը, իր զրական արտադրութիւնները, իր արուեստները, և վերջապէս իր հոյակապ Ոսկեդարը։ Ոսկեդար... սոյն մոզական բառը լրասելուն՝ ո՛ր հայուն սիրտը թունդ է՝ ելլելու, որպիսի յիշատակներ չեն արթնար մեր ժողովուն մէջ, ինչ վեհ՝ լուսաւոր և շքեղ տեսիլներ չեն պատկերանար առջեւ, որոնք պատռելով տաճարէնէն դարերու թանձր վարագոյրը, կը տանին մեզ ձիւնափայլ Մասիսին ստորոտը, փրփրացող Երասխին ափերը, Այրարատեան ծաղկալից դաշտին վրայ, Վաղարշապատի վեհափառ արքունիքին մէջ, ուր երեք անգուգական դէմքեր, — Սահակ, Մեսրոբ, Վռամշապուհ, — կամքերու և ճիգերու հրաշալի միութեամբ մը, կը հոգան՝ կը խոկան երկնել և իրազործել այնպիսի ծրագիր մը, որով ապրի յաւերժապէս հայը, — կանգնել այնպիսի անմահական կոթող մը զրականութեան, որուն առջեւ՝ ո՛չ միայն հայը, այլ ո՛ր և է զրազէտ՝ ո՛ր և է միտք, որ գեղեցկին ճաշակը ունի, խորին յարգանք և հիացում զգայ։ Այդ կոթողին՝ այդ լուսոյ և իմաստութեան տաճարին խարիսխը կը կազմեն, 1. — Հայ տառերուն գիւտը, 2. — Ս. Գրքին հայերէն թարգմանութիւնը, 3. —